

# לשוננו לעם

עורכים: ע' איתן ומ' מדן

כרך לג, תשמ"ב



האקדמיה ללשון העברית  
מוגן בזכויות יוצרים

## ”שם נפלו באדיר”

### א

שורש אדר לסיעופיו מצוי הרבה בשירת ח”נ ביאליק, ופירוטו ניתן בקונקורדנציה של אבן-שושן-סגל, ויעוין שם. ואנו נתבונן בדוגמת שימוש אחת, שבה הלך המשורר אחרי הכתוב, לשונו ומשמעו, — הלא הוא לשונו פריש ”מתי מדבר”, לאמור:

לא עֲדַת פְּפִירִים וּלְבָאִים יְכַסּוּ שָׁם עֵינַי הָעֲרֵבָה,  
לא כְּבוֹד הַבָּשָׁן וּמִבְחַר אֱלוֹנָיו שָׁם נָפְלוּ בְּאֲדִיר.  
כמה חלקי פתובים וחלקיקיהם נצטרפו אף נתלכדו, על דרך שחוק הזיקה, הגלויה והסמויה, שפיניהם, לשורתיים אלה:

1. ”עדת פפירים ולבאים” — המקרא יודע לשון עדה בנסמך, לרוב פלשון ”עדת ישראל”, ”עדת בני ישראל”, ”עדת ה’”, ”עדת אל”, ואך מעט פתובים יש בהם סומך אחר, כגון: ”עדת קרח”; וכנגד ”עדת צדיקים” אתה מוצא ”עדת עריצים” וכדומה, ופעם אחת בלבד ייפול בבעלי-חיים: ”ויסר לראות את מפלת האריה והנה עדת דְּבָרִים בְּגִיטֵי הָאֲרִיָּה וּדְבַשׁ” (שופטים יד, ח). וכבר העיר שלמה דב גויטיין, פי חידת שמשון מסותר בה לשון אריה פלשון דבש, וכן הפתוב: אָרִיָּתִי מוֹרִי עִם בְּשָׂמִי

אכלתי יערי עם דבשי" (שיר השירים ה, א); וראה דרך צירופו של ביאליק: "לא אריתי יערות דבש על דרכי המסוּרָר" ("על סף בית המדרש"), ואזכיר מה שאמר לי שלמה מרדיקס, כי לפנינו עילוי נמלץ של לשון פשוט "איך האָב נישט געלעקט קיין האָניק" [=לא ליקקתי דבש]. ואמנם מצויים בלשון המשורר דרכי עילוי כאלה, ואין כאן המקום להאריך. לענייננו עתה חשוב, פי המשורר, שלשון עדה בנסמך מצוי אצלו (עדת כרובים, עדת מלאכים, עדת עבים, עדת צפרירים) נטל אחיזתו במקרא: "עדת דבורים" ועשאה "עדת אריות" פדמות "עדת פפירים ולבאים".

2. "יכסו את עין הערבה" — וילשון הפתוב: "הנני מביא מחר ארבה בגבולך וכסה את עין הארץ" (שמות י, ג-ד), "הנה עם יצא ממצרים הנה כסה את עין הארץ והוא יושב מקלי" (במדבר כב, ה). והרי היושב ממולו הוא עם יוצאי מצרים, שמתיו מתי מדבר. והמשורר מניח להם, למתי מדבר, הרובצים פאריות, והם, בעצם, המכסים את עין הערבה.

3. "כבוד הבשן ומבחר אלוניו" — אף כי לשון פבוד בנסמך, לרוב סומכו הוא אחד ויחיד, הוא ה', ואך במעט יפול בזולתו, ורק פעמיים סומכו מקום, והוא אותו מקום עצמו: "יששום מן בר וציה ותגל ערבה" — פבוד הלבנון נתן לה הדר הפרמל והשרון המה יראו כבוד ה' הדר אלהינו — פי נבקעו במדבר מים ונחלים בערבה" (ישעיה לה, א-ו); וכן: "פבוד הלבנון אליך יבוא ברוש תדהר ותאשור יחדו" (שם ס, יג); וגם

בהחליף המשורר במתאים למִדְבַר, את "כבוד הלבנון" ב"כבוד הבשן", הוא מקיים את תכונת היער, והלשון הפולל "ומבחר אלונים" יזכיה. ואכן, תיבת מבחר פנסמך עם פמה מעדיה הפולטים בפתובים הם בלבנון, וכן: "אתה לי ראש הלבנון — — וכרתו מבחר ארוזיך והפילו על האש" (ירמיה כב, ו-ז), "מבחר וטוב לבנון" (יחזקאל לא, טז), ובעיקר פדרך התפארותו של סנחריב, פאשר ישים בפיו הנביא: "אני עליתי מרום הרים ירכתי לבנון ואכרית קומת ארוזיו מבחר [=מבחר] ברושיו ואבואה מלון [=מרום] קצה יער פרמלו" (מלכים ב' יט, כג; ישעיה לז, כד); והחלפת ארוזים וכדומה באלונים פרוכה בהחלפת לבנון בבשן, שכן בו יפול לשון אלונים: "ועל פל ארוזי הלבנון הרמים והנשאים ועל פל אלוני הבשן" (ישעיה ב, יג); "ארוז מלבנון לקחו לעשות תורן עליך, אלונים מפשן עשו משטיך" (יחזקאל כו, ה-ו); "הילל ברוש פי נפל ארוז אשר אדרים שדדו, הילילו אלוני בשן פי ירד יער הבציר" (זכריה יא, ב).

4. "שם נפלו באדיר" — והוא לשון המשיבנו אל סנחריב: "ונקף סבכי היער בפרזל והלבנון באדיר יפול" (ישעיה י, לד). והמשורר שינה את הסדר וכתב בשיר: "נפלו באדיר", בעיקר מטעמי משקל והֶבֶלֶט, וכן נוהגים לרוב המשמשים באותה מליצה. ולשון באדיר יפול שבפתוב פירושו המצוי פפירשי", והוא כפול: "או פדרך "אדיר = מלאך", או פדרך "אדיר = מושל" (חזקיה המלך), כלומר שם-עצם. אולם המלבי"ם פמקבילה היא לו:

" ב ב ר ז ל — ב א ד י ר " , ופירושו: בברזל אדיר, כלומר תואר. ואילו ביאליק תופס באדיר במשמע ככוח, בחזקה, בתעצומה, והוא המקובל עתה. והמדרש מפליג מימי ישעיה, באופן שלשון אדיר לא ייפול במלך בימי הבית הראשון, אלא בימי הבית השני. וראה אבות דר' נתן (מהדורת שכטר): "שר' יוחנן בן זפאי אמר לאספסינוס, פי הוא עומד במלכות, שכן מסור לנו, שאין בית המקדש נמסר בידי הדיוט, אלא בידי מלך, שנאמר: והלבנון ב א ד י ר יפול".

ובאגדה לעניין הרוח, שחטפה את הילד מנחם, לשמע חורבן הבית: "מה לנו ללמוד מערבי זה, ולא מקרא מלא הוא: והלבנון באדיר יפול? ומה פתיב בתריה? ויצא חוטר מגזע ישי".

ואף כאן, כנראה, לשון אדיר לשון מלך שהחריב את הבית, ויום חורבנו הוא יום הולדתו של המשיח.

## ב

ולעניין פירוש המליצה "באדיר יפול" לאורך הדורות, ראוי בנדאי להפריד בין ראשונים לאחרונים. אם לראשונים — ראה, למשל, בפיוט לפרשת זכור (מהדורת עזרא פליישר, תרביץ תשרי-אדר ב', תשל"ו, עמ' 29): "עמלק מלך ולקלק, פורה סיעף ונקף/ באדיר יפול, לב הוטל (=הותל) הטהו". או, למשל, ר' שם טוב פלקירה (איגרת המוסר, מהדורת א"מ הפרמן, קובץ על יד תרצ"ו, עמ' עט): "חרדו שאננים / על כי פסו אמונים /

ואדיר נפל / וגאון שפל / וכוּכב אָפֶל".  
 ואם לאחרונים — דין להבליט את הפולט בשפעת  
 השימוש הזה, וְכראייתו של ביאליק — הלא הוא אורי צבי  
 גרינברג, והרי קצת דוגמאותיו: "וליל ילל ליל — / מלמד  
 בכוח דממה רב מפח לשון אנוש ומשאון מים רפים אשר דני  
 עצור מחוללם / פלי כלי ואגרוף באדיר / והיא בכל רגב  
 יפשת שדה תבואות ומדפריות רגוב" ("לסעיף סלע עיטם",  
 מאסף ז, עמ' 20): "נא אל תהסי פי קול המזמור בעמדי אל  
 עוגב מזרח שמש שלי: / לזמרו ולנגנו בחזה העוגב, אשר  
 קולותיו קדושים לי: באדיר / מפל קולות פלי נגון אחרים  
 במערב" ("נפשי דרכי עוז, "מעריב", ערב פסח, תשל"ג);  
 "הים הקרוב, הגברי מבראשית, בא אל החופים (שהם תמיד)  
 ברהב / וקולות כל הפובשים-באדיר-מקדם במתכת נפשם  
 הצלילית בקולם" ("מסכת המתכונת והדמות"); "עד אשר  
 רעם באדיר הלילה ההוא בפלגרד" ("מנופים רחוקי  
 מהות", לוח הארץ, תשי"ז, עמ' כ"ז), "הגעיות האלה  
 שלא באדיר! / מה נאום והספד פנגדן והשיר" (מתוך  
 "ספר העיגול", לוח הארץ לתשי"א, עמ' כ"ג). וניתן להוסיף,  
 אך דומה פי קבוצת דוגמאות זו דייה להראות תפיסתו  
 וראייתו את המלה הנבדקת לנו, ומבחיני גיוונים יתעוררו על  
 שכנות שפין לשון באדיר ובין לשון מים, כפי שדרשה  
 המדרש הן לעניין "מים אדירים" הן לעניין "עץ הדר",  
 שהבליחה להם קרבת הצליל שפין אדיר העברי לבין "הידור"  
 הינני.

מובן, כי לשון באדיר, ובמשמעותם של ביאליק וגרינברג, מצוי בשיריהם של רבים ושונים. נזכיר קצתם, ונפתח במי שהולך אחרי המקרא — אליעזר ב' פ ר י ד ל נ ד (תשכ"ו, עמ' 53): "כאחד הנוטש, בעברו, מנת מְדָבְרוּ בחלל / וסר לנער אבק נשמתו התפלה — / שלא נפל באדיר / ובלי גינונים של פרידה"; וראה י"ד ק מ ז ון בשלוש דוגמאות: (1) "לשאגת האריה יענה הד הים, / קדומים אל קדומים קוראים באדיר" (אסופת "אמונים", תשט"ו, עמ' 232); (2) "ניתן על העיר / צלצול פעמון ופעמון / כמו יך על לבו הצלב באדיר: / על חטא / על עוון" (שם, עמ' 242); (3) "מה זעם מצא / היה מרעים באדיר / נביא־המראות" (שם, עמ' 236). יחיאל מר: "פתאום קירות הורמו, באדיר, / כבפקודת מצעד / לנוע אל מרחב שלא היה עוד עיר / שלא היה חטאת" (ביתי משנות העמידה, "שירה צעירה", תשכ"ט, עמ' 160). לפנינו דוגמות של חריזה (העיר-באדיר, באדיר-עיר). וכן עוזר רבין: "בעוד טורי־הקצב שוקדים על מלאכתם / והנף הזרועות מבקיע באדיר — / הרימו ראש הנדרסים, כתולעים בחיותם / ולא שבת לרגע כרסום, נוקב, ממאיר" (אסופת "דור בארץ", עמ' 200). וחריזה משולשת אברהם אשמן: "ושוב אל מול גְלִית־יהיר / נחלץ דוד הנער, קל מהיר, / אך לא ברגליו צעד הפעם / פי בינתיים צמחו באדיר — / כנפים" ("דבר", ה' סיון תשכ"ז).

ואם לדוגמאות אחרות, פדאי להביא שינוי בניקוד,

הגזר, אם מדעת משמשיו אם שלא מדעתם, שינוי משמע, והפונה לניקוד תיבת באדיר, בבי"ת קמוצה, וכן שלמה טנאי: "ואת הלילה, משבו של האיין-סוף, / הארנו / לרצוננו הוא מאיר. / ומהירים אנו מאור ועוף. / ואף חוקים לנו אשר נגדנו בְּאֵדִיר" ("פוכבי דרך", תשט"ז, עמ' 25); וכן: "אלי אני עוצם עיני בתוך כפך. / לאנשים היינו, בְּאֵדִיר" (שם, עמ' 106) — ולא ידעתי, אם באדיר הוא פאן לשון שבועה. וכן יצחק חורש, שאף הוא ניקודו בקמץ: "ורומי בְּאֵדִיר משלה עלי ארץ, / ולמדו עבדים פריונים / חכמת אחרית הימים" ("אחרי הזריחה בשדה", תשכ"ז, עמ' 55) — ולא ידעתי הטעם אלא פתשלים מדומה של ה"א הידיעה.

ובדרך-כלל התיבה עניינה פוח, ובמובלט: פוח הנשמע לאוזן. וכן, למשל, יעקב רימון: "והקול רועם באדיר יבוא: / פעת חיה והנה בן לשורה אשתך" ("פלקט שבלים", תשכ"ו, עמ' 57); או שלמה שטיין: "גם בזה גלי קול באדיר ירננו / ודמי בסוד שיח להם יהדד" ("שברי הללויה", 1961, עמ' 27). וראה אף דוגמה בתרגום, והוא שיר של אמילי דיקנסון על העכביש: "בשעה אחת ירומם לו באדיר / יבשות של זהר / אזי הוא נתלה ברפיון / מן המטאטא של בעלי הבית / וגבולותיו שכוחים" ("מאזנים", אדר-ניסן, תשל"א, עמ' 283); ההקבלה באדיר — פרפיון מעמידה את שתי התיבות כשמות-עצם. ואם נאמר למצות שימושי תיבה זו להקשריה, לא נספיק, אך נעיר, כי כשם שמצויי שימושים ביסוד



השמיעה, מצויים גם מיסוד הראייה — מפאן, למשל, ר' א ל י ד ן : "ותרועת המונים בקעה ב א ד י ר / חרב לאדוני ולשאול!" ("מות שאול" תשכ"א, עמ' 7), ומפאן ק"א ב ר ת י נ י : "תהודה מתגלגלת של רעידת אדמה רחוקה / (אאורה), / הנה מיטיאור ב א ד י ר " ("כל הצבעים ההם", תשל"ח, עמ' 76); וראוי להעיר, פי המשורר נעזר בבדומה לאותו בניין: "הפוגעים נסתלקו ב א כ ז ב / לכל הרוחות" (שם, עמ' 87).

ובהקשר לשם-עצם — אהרן א מ י ר : "הנה זה האיש אַפֵּל וְשָׂאֵר: / אם צרב / לא נצמת, / אם נבוס / לא הפת / אם פרת — מצבו ב א ד י ר " (אסופת "דור בארץ", עמ' 322).

ואפשר שינוי גם בשמירת הכתוב, אם פי פסדרו של ביאליק, וכן אהרן מ י ר ס ק י "לבי דוי פי לא נפל ב א ד י ר / ורק נטרף" ("עלי שיח", תשכ"ו, עמ' סט), והוא פלשון "עלי לפי דוי" (ירמ' ח, יח), "אל יפול לב אדם עליו" (ש"א יז, לב); וכלשון חכמים "נטרף לפו" במשמע נטרפה דעתו, בהשבת ההוראה המושאלת להוראתה הפשוטה.

מה שאין פן בדוגמה של אמיר ג ל ב ו ע : "אתה זוכר עץ התות? — / ואיך פריז קסם ככתם ב א ד י ר ת ש ו י ק ו ת " (אנתולוגיה בעריכת מתי מגד, 1970, עמ' 119). ואין לפרנס את הסמיכות הזאת אלא פדבקות בלשון הכתוב ושימושיו, באופן שאין הפירוש: פריז קסם — באדירת תשוקות; אלא: ב כ ו ח ת ש ו י ק ו ת, ב ע ז ו ז ת ש ו י ק ו ת. אלא שחזרנו לפתוב, הנופל בעץ, פשם שאנחנו חוזרים אליו,

במיוזד בדוגמה של ק"א ב ר ת י נ י : "הנה נופל א ש ו ח  
ב א ד י ר / צניחתו פולחת ליל היער" ("מחשפים ודרכים",  
תשל"ד, עמ' 34); וראה גם דוגמתו אחרת: "יום יבוא,  
פתאום כפלא / — וינוט בית הפלא, ויפול ב א ד י ר ,  
באיום" (שם, עמ' 62).

ומעטים השימושים, שרחקו במובלט מלשון הפתוב  
ושימושיו, וכן למשל, דניאל בן-נחום: "קפלי גלימת  
המהר"ל ניגרות ב א ד י ר לארץ" ("בשעריך פראג",  
תשל"ג, עמ' 19). בדרך-הרחק נראה גם שימוש בלשון רבים,  
וכן יחיאל חזק: "כמו צל של עוף ענק כמו מפסיק הר  
נושם ב א ד י ר ים / ואנוכי קטנתי, / בן אדם" ("אתה על  
פני", תשכ"ז, עמ' 52). אך נחזור לא"צ ג ר י נ ב ר ג משום  
שני טעמים נחשבים.

#### ד

הטעם האחד, שהוא, א"צ גרינברג, משמש בתיבה  
מקבילה, שגם מקורה במקרא: "ותשב ב א י ת ן קשתו"  
(בראשית מט, כד); וכן לשונו: "חזון ממין זה או זה, נותנו  
הוא ב א י ת ן באותיות ובנגון / וברגעי המתן" ("סעיף סלע  
עיטים", מאזנים, טבת תשכ"ח, עמ' 87). הטעם האחר,  
שהוא בונה על פי משקל פאדיר בדומה לו, ואפילו מקדימו:  
"חזון נורא הוד שמגולף ב א כ ז ר כמזרח שמש, שפלי ניגון  
מחלקחים בו / ב א ד י ר המנון לחופת חתנים מעוטרים אל  
הר שחר קדמון" (שם, שם); וכן: "שגם הם ממקורות האש  
של אותו שמש ב א כ ז ר" ("מנופים רחוקי מהות"); "אני

דג מנהר, נער מפם / לקחני הפקר משם באזור ויביאני הלום אל הפאר" (שם, עמ' ל"ח). וכדומה: "רצון זה הרה לפי לאהבת ירושלים באזור" ("על דעת הנס הנכסף" תש"י, עמ' י'). ואין בידי להכריע, אם רושם סטיית של אותה תיבה מן הדקדוק, כנראה מן הפתובים "קשת וכידון יחזיקו אכזרי הוא ולא ירחמו" (ירמ' ו, כג) וכן: "קשת וכידון יחזיקו אכזרי המה ולא ירחמו" (שם, נ, מב), מכשרתה לסטייה אחרת.

הטעם האחר ראה בלשון תרגום של א' שלונסקי, והוא לשירת יידיש של דורה טייטלבוים: "וכת בנות יסולו מסילה בדביקותן / בכביש עתיק רעוע — — / ופטישן נוחת על אבן באיתן" ("מכמרות בטרם שחר", תשל"ג, עמ' 69). וכן בתרגום פרוזה, והוא לרומן רולן: "שיניו חסונות, עיניו פדגה שובבה ושערו יושב איתן, אף פי זרקה בו שיבה" ("קולא ברוניון", 1952, עמ' 16), והוא נאמן למקרא, אלא שהשמיט את אות בי"ת: "ותשב באיתן" — "יושב איתן". וזאת להעיר, פי הוא מביא דיוק לשון המקרא בדרך חריזה: "רעם מפה באדיר — אני פוצה פה ומצפצף שיר, וכשהיא צורחת עד בלי חוק — הריני גועה בצחוק" (שם, עמ' 18). אבל הוא נוהג, שמיטת אות בי"ת גם בדוגמה אחרת: "פדרך פל צרפתי יושבים איתן בקדקדך חוש הסדר בשכל הישר" (שם, עמ' 32), והיא דוגמה ברורה לנאמנותה של תיבת איתן לפתוב, ולא לדקדוק. וכבר קדם בזה י"ח ברנר, הפותב על הסרסורים, אשר "פיצרו

להם עמדת איתן על שני ספסלים ולא הניחו לבוא אל גבולם" ("מסביב לנקודה", פרק ב'). והוא קדם בזה לעצמו — בתיאור בית המדרש יכתוב: "איררו של החלל דומה הוא כאילו לא שכח עוד את הימים ההם אשר לא ישובו עוד לעולם. — הגמרות וספרי השאלות תשובות העבים היו מחבואים קברים לרוחות איתן, למנייני מניינים של נשמות יגעות וטהורות" ("פת לחם", נדפס ראשונה ב"המליץ", תר"ס). ולא נתמה, בראותנו אישה הפותבת על עצמה, — ככתוב מרים שנייד: "אבל אני לא נרתעתי ולא קפצתי. עמדת איתן" ("רומן במכתבים", תשל"ט, עמ' 53).

ואין לתמוה על השימוש בתיבת פאיתן בשירה, המכלפלת דבר מקרא ולשונו, כגון שמעון גינצבורג: "באיתן ניתכו מטרות-עז, נוראות הרעים אל וברקים / פחרבות על בית מלך רב". ("אהבת הושע", תרצ"ו, עמ' ד'). ולעניין סופרים אחרים נסתפק בשלוש דוגמאות: (1) ר' עדי [=עזריאל אוכמני]: "ספר איך כשטפון גורף באיתן / דלת נתלשת מציריה" ("אמור פלאים" וכו', תשל"ג, עמ' 54); (2) ישורון קשת מסתייע בשתי התיבות, שנבדקו לנו: "אדיר תפארת, נישא וזר היער — — — / זרים / שנואי נפש אבותי, לפני / באיתן נטעוהו — — —" ("ארבע אלגיות", מאסף א', תש"ך, עמ' 318). בעצם חזרנו לתמונת היסוד של המקרא, לישעיהו, אבל הרחקנו מציון ומן הלבנון לגולה. (3) וכדרך חיקוי למליצה — ראה אבות ישורון: "מי שקרא את השיר על הימים שלא / ישובו — הוא ראה את המלים ששלחתי / לנערה מלעיל, תו רפוי, קמץ אשפנו: / "באיתן לקחה לבי"

(“דבר”, כ”ט אלול תשל”ט). ודרך ההיגוי כזה: b’eison ואולי b’ayson, והפיונה: בכוח פבשה את לפי.

## ה

ולאחר שנעיר, פי השימוש באדיר, מה גם באיתן, נתחזק מצד הפתוב: “הנה אד’ ה’ ב ח ז ק יבוא, וזרעו משלה לו” (ישעיה מ, י), נפנה לדוגמאות, שנשתלשלו מתוך הפתוב שנידון לנו, ונפתח במה שאף עניינו פעניין יער ודומיו, וכן הרצל ח ק ק: “עצים עצובים נפלו ב ה ד ר / והרי ירושלים” (“אם נלקח מן השקט” תשל”ח, עמ’ 45), וניתן דימוי חז”ל פעניין עץ הדר — אדיר [=מים]. ושעשוע ישן הוא, וראה ר’ שמואל הנגיד: “אני אדיר והדור, מקומי בין מלכים והדורים” (דיואן מהדורת דב ירדן, תשכ”ו, עמ’ 81), ואולי ניתן לראות פשחוק מחודד בימינו, וראה דב חומסקי: “סאון ודהר באדיר / ודרך שלא תמה” (“אזוב באבן”, 1966, עמ’ 183), לאמור שחוק עלום: אדר — הדר — דהר. וראה גם ראה, בניין פדרך הקבלה חזרות לתיבת באדיר, וכן יתרגם עזרא זוסמן שירת יוסף ברודסקי: “אנו רק בנדיר / מעלין את זכרוןך” (“עקדת יסאק”, תש”ל, עמ’ 24). וניתן פמובן, להמשיך במיני מבנה פאלה, ונסתפק בדוגמה, ואף היא לא”צ גרינברג: “פמה דבש יקר שאינו לאכילה לחך, אלא שריחו טעמו אתו / מצוי בעבי היער הזה לבין גזעיו ושעיפיו, בהס צפרים ועלים” (“לסעיף סלע עיטם”, קובץ ירושלים תש”ל, עמ’ 27), ולכשירחיב נרחיב.

ונחזור לח"נ ביאליק ונעיר, פי לעניין דרפן בתיבות  
איתן, ובאיתן, איתנים שנמנו בקונקורדנציה של  
אבן-שושן-סגל, פדאי שנשלים מן הפרוזה שלו: "המקהלה  
באיתנה בלעה את פולם פבלוע הלויטן את הדגה הקטנה"  
("למשלת המרש"), וכן: "לא הגיעה המקהלה לחצי השכונה  
וקולות המרש הציפו באיתנם את כל מלואה". ואין צריך  
לומר, פי הפונה היא ללשון "בחוזק", וכן מפרש בדוגמה  
מאוחרת ראה רצון הלווי: "אבא שלם שבזי הביאך עד  
לכאן / וילחש לך: גדלי, ובחוזק ובאיתן" ("המי  
יונת הלב", תשכ"ז, עמ' 68).